

TÀI CHÍNH CHO GIÁO DỤC

Nguồn tài chính là một yếu tố cơ bản trong khái niệm tài chính. Nguồn tài chính là tiền tệ đang vận động độc lập trong quá trình phân phối bộ phận tài sản quốc dân mà chủ yếu là tổng sản phẩm quốc dân để tạo lập và sử dụng các quỹ tiền tệ cho các mục đích xác định.

Trong cơ chế thị trường hiện nay ở Việt Nam, sự nghiệp giáo dục và đào tạo đang phát triển theo hướng xã hội hóa và đa dạng hóa mục tiêu, chương trình, loại hình trường lớp và các loại hình giáo dục, đào tạo nhằm mục đích nâng cao trình độ dân trí của toàn thể dân cư trong xã hội. Điều này được thể hiện ở chỗ bên cạnh các trường công, đã phát triển trường bán công, trường dân lập, tư thục ở các cấp trong hệ thống giáo dục quốc dân. Do đó, nguồn tài chính trong các nhà trường, các cơ sở giáo dục bao gồm nhiều nguồn như: ngân sách nhà nước, đóng góp của các doanh nghiệp thuộc tất cả các thành phần kinh tế; đóng góp của nhân dân; nguồn tự tạo của hệ thống các cơ sở giáo dục đào tạo thông qua nghiên cứu khoa học và ứng dụng tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất và đời sống; nguồn hợp tác quốc tế trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo.

Xuất phát từ nội dung đổi mới trong sự nghiệp giáo dục - đào tạo, phần chi cho giáo dục từ ngân sách nhà nước hiện nay được giới hạn trong trách nhiệm của nhà nước cho từng lĩnh vực hoạt động của sự nghiệp giáo dục, đào tạo. Giáo dục – đào tạo là sự nghiệp của toàn dân, của toàn xã hội nên ngành giáo dục có nhiều khả năng khai thác và tạo lập vốn.

Tài chính trong nhà trường là nguồn vốn bằng tiền (thể hiện qua kinh phí, ngân sách) để nhà trường thực hiện mục tiêu giáo dục, ở đây chính là nhân tố "Nhân cách - Nhân lực". Nói cách khác, tài chính - đồng tiền vận dụng vào nhà trường sẽ hình thành sản phẩm có tính chất "kép": Nhân cách / Sức Lao động. Tài chính là công cụ có tầm quan trọng đặc biệt để thực hiện mục tiêu giáo dục. Hoạt động tài chính trong nhà trường trong bối cảnh đổi mới phải được coi là hoạt động đầu tư cho sự phát triển.

Một trong những nội dung cơ bản của hoạt động quản lý – quản trị nhà trường là huy động, điều hành sử dụng các nguồn lực (nhân lực, vật lực, tài lực) theo quy định của pháp luật. Theo đó, một trong các nội dung cơ bản của hoạt động điều hành dạy học là huy động và sử dụng nguồn tài lực và vật lực phục vụ dạy học: từ các nguồn trong và ngoài ngân sách Nhà nước để trang bị cơ sở vật chất và thiết bị dạy học cho nhà trường. Quản lý – Quản trị việc sử dụng nguồn tài lực và vật lực dạy học một cách hiệu quả cho hoạt động dạy học: Bao gồm mua sắm, trang bị, bảo quản và thanh lý.

Tài chính tốt trước hết thể hiện nhà trường khai thác, thu hút nguồn ngân sách kinh phí dồi dào và biết hướng kết quả này vào các mục tiêu nâng cao chất lượng dạy học, giáo dục.

Nguồn tài chính là một yếu tố cơ bản trong khái niệm tài chính. Nguồn tài chính là tiền tệ đang vận động độc lập trong quá trình phân phối bộ phận tài sản quốc dân mà chủ yếu là tổng sản phẩm quốc dân để tạo lập và sử dụng các quỹ tiền tệ cho các mục đích xác định. Trong cơ chế thị trường hiện nay ở Việt Nam, sự nghiệp giáo dục và đào tạo đang phát triển theo hướng xã hội hóa và đa dạng hóa mục tiêu, chương trình, loại hình trường lớp và các loại hình giáo dục, đào tạo nhằm mục đích nâng cao trình độ dân trí của toàn thể dân cư trong xã hội. Điều này được thể hiện ở chỗ bên cạnh các trường công, đã phát triển trường dân lập, tư thục ở các cấp trong Hệ thống giáo dục quốc dân. Do đó, nguồn tài chính trong các nhà trường, các cơ sở giáo dục bao gồm: Ngân sách Nhà nước và ngoài ngân sách Nhà nước.

Nguồn tài chính của nhà trường ngoài ngân sách Nhà nước cấp, còn có cả nguồn thu sự nghiệp của nhà trường bao gồm: Các loại phí, lệ phí hiện hành theo quy định (bao gồm học phí; các lệ phí tuyển sinh, thi cử...); các khoản thu gắn với hoạt động của nhà trường (bao gồm các khoản thu từ các hoạt động cung ứng dịch vụ gắn với hoạt động của nhà trường, khai thác cơ sở vật chất dịch vụ do nhà trường cung cấp); các khoản thu khác theo quy định của pháp luật như tiền lãi từ tiền gửi ngân hàng từ các khoản thu sản xuất, cung ứng dịch vụ. Ngoài những khoản thu sự nghiệp nêu trên, các trường được phép huy động vốn hợp pháp từ các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước để phục vụ cho hoạt động hợp pháp của nhà trường theo đúng quy định hiện hành của pháp luật.

Có thể chia nội dung các khoản chi trong nhà trường bao gồm: Chi thường xuyên và chi không thường xuyên

Chi thường xuyên: Tiền lương; tiền công; các khoản phụ cấp lương; các khoản trích nộp bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, kinh phí công đoàn theo quy định hiện hành; dịch vụ công cộng; văn phòng phẩm; các khoản chi nghiệp vụ; sửa chữa thường xuyên tài sản cố định và các khoản chi khác theo chế độ quy định; v.v...

Chi không thường xuyên: Dự toán thu, chi của đơn vị sự nghiệp gửi cơ quan quản lý cấp trên trực tiếp để xem xét, tổng hợp gửi cơ quan chủ quản địa phương theo quy định hiện hành.

Điều tiên quyết trong công tác quản lý – quản trị nhà trường là phải bảo đảm đúng luật, công khai minh bạch. Hiệu trưởng cần nhận thức đúng đắn trách nhiệm của mình là huy động và sử dụng nguồn tài chính sao cho tiết kiệm mà có hiệu quả cao nhất. Hiệu trưởng phải năng động, sáng tạo trong việc huy động nguồn tài chính và biết tổ chức phân phối, sử dụng các nguồn tài chính hợp lý nhằm phục vụ hoạt động giảng dạy, học tập ngày càng tốt, đưa nhà trường ngày càng phát triển đáp ứng được nhu cầu của xã hội.

Trong công tác quản lý – quản trị tài chính, Hiệu trưởng phải tuân thủ các chế độ, các quy định tài chính, phải liêm khiết trong công tác quản lý – quản trị tài chính trong nhà trường. Những vi phạm các quy định về tài chính, phân phối không công bằng, lợi dụng quyền hạn của Hiệu trưởng để thu lợi cá nhân sẽ dẫn đến các hậu quả không tốt trong công tác quản lý – quản trị nhà trường cũng như đối với cá nhân người Hiệu trưởng.

Trên cơ sở nguyên tắc chung của quản lý – quản trị tài chính là phải điều hành thống nhất; tập trung dân chủ; công khai minh bạch; phân cấp gắn với quyền hạn, trách nhiệm, người Hiệu trưởng cần phải đảm bảo các nguyên tắc cụ thể trong quản lý – quản trị tài chính:

Hiệu trưởng là người chịu trách nhiệm trực tiếp trước Nhà nước và các cơ quan quản lý giáo dục cấp trên về toàn bộ công tác quản lý – quản trị tài chính/ tài sản trong nhà trường.

Kế toán là người giúp Hiệu trưởng tổ chức chỉ đạo thực hiện toàn bộ công tác kế toán, chịu sự chỉ đạo trực tiếp của Hiệu trưởng đồng thời chịu sự chỉ đạo và kiểm tra về mặt nghiệp vụ của kế toán cấp trên, của cơ quan tài chính, thống kê cung cấp.

Thủ quỹ là người giữ tiền mặt của các loại quỹ trong nhà trường. Tuy nhiên, tiền mặt trong nhà trường chỉ được giữ vừa đủ để chi phí thông thường trong tháng. Các khoản tiền lớn phải được gửi ở Ngân hàng hoặc Kho bạc. Thủ quỹ chỉ xuất tiền khi có chứng từ hợp lệ theo quy định của thủ tục tài chính.

Thủ quỹ phải mở sổ quỹ tiền mặt để phản ánh tình hình thu, chi, tồn quỹ tiền mặt bằng tiền Việt Nam của trường học. Căn cứ để ghi các sổ này là các phiếu thu, phiếu chi đã

được thực hiện nhập, xuất quỹ. Mỗi loại quỹ được theo dõi trên một sổ hoặc một sổ trang sổ.

DƯƠNG THỊ HOÀNG YẾN, ĐẶNG QUỐC BẢO

Tài liệu tham khảo

1. Luật Ngân sách nhà nước
2. Luật giáo dục 2019
3. Thông tư 56/2022/TT-BTC hướng dẫn một số nội dung về cơ chế tự chủ tài chính của đơn vị sự nghiệp công lập, xử lý tài sản, tài chính khi tổ chức lại, giải thể đơn vị sự nghiệp công lập.